

CAGLIOSTRO

Pekka Ervastin esitelmä 3.4.1927

„Cagliostro” on ilmoitettu tämänpäiväisen esitelmän aiheeksi. Ne, jotka vuosikausia ovat seuranneet näitä esitelmiä, muistavat ehkä, että 10–11 vuotta sitten puhuin tästä samasta henkilöstä. Aikomukseni ei olekaan tänään toistaa, mitä silloin puhuin, sillä se on tullut aikanaan julkaistuksi aikakauskirjassa Tietäjä, helmikuun numerossa 1916. Sentähden olisi varsinkin niille, jotka ovat kuulleet tuon esitelmän, turha kuulla toista esitelmää samasta asiasta. Aikomukseni on puhua Cagliostrosta toiselta kannalta; tietysti olen pakoitettu hieman viittaamaan niihinkin seikkoihin, joista on ennen ollut puhetta, mutta se tapahtuu vain ohimennen.

Cagliostron nimi ei tietenkään ole kenellekään tuntematon; kaikki ovat kuulleet hänen nimensä, ja kaikki myös tietävät, että historiallisesti häntä pidetään, on ainakin pidetty tähän saakka, 18:nneen vuosisadan yhtenä suurimpana petkuttajana ja seikkailijana. Kaikista ystävällisintä, mitä olemme nykyisillä profanisilta kirjailijoilta saaneet kuulla, on, että hän oli seikkailijaluonne. Mutta varsinkin ennen pidettiin häntä suorastaan petkuttajana. Ja me muistamme myös, kuinka on aina väitetty, että Cagliostron oikea nimi oli Joseph Balsamo. Hän on tuo Joseph Balsamo, josta Alexandre Dumas on kirjoittanut laajan teoksen, »Lääkäriin muistelmat», joka on teille useimmille myös tuttu. Se on erinomaisen kiintoisa romaani Ranskan vallankumouksen ajalta ja kannattaa meikäläisen lukea; vaikka siinä onkin erehdyksiä, on siinä siksi paljon mieltäkiinnittäviä ja oikeita asioita, ettei ole turhaa hukata aikaa sen lukemiseen. Se tosin on pitkä ja pitkäväteinen nykyajan ihmisen mielestä, se on vanhanaikainen romaani, jossa tapahtuu tapahtumia yhtämittaa.

Tuo Dumas'n romaani on tehnyt Cagliostron tunnetuksi suurelle yleisölle. Siinä romaanissa hän esiintyy Cagliostron

nimellä, mutta on oikealta nimeltään Joseph Balsamo. Madame Blavatsky sanoi ja kirjoitti kerran, että 18:nneen vuosisadan historiassa on kolme nimeä, jotka historia on leimannut hyvin alhaisiksi ja huonoiksi nimiksi, joita varsinkin silloinen aika ja historia, sekä myös 19:s vuosisata, on vetänyt lokaan. Nämä ovat Franz Anton Mesmer, kreivi St. Germain ja kreivi Cagliostro. Mutta, sanoo Madame Blavatsky, Mesmerin nimi on jo tullut puhdistetuksi; hänen nimeensä liittyy koko tuo suuri lääketieteen haara ja keksintö, jota nimitetään hypnotismiksi, sillä Mesmer nimitti aikoja ennen sitä animaalisiksi magnetismiksi, mutta ihmiset loukkaantuvat nimiin, ennenkuin sitten joku keksii uuden nimen. Joka tapauksessa Mesmerin maine puhdistui, kun huomattiin, että ne asiat, joita hän oli opettanut, olivat tosia, nimittäin, että oli olemassa magneettisia ja hypnoottisia ilmiöitä, joiksi tri Braid niitä viime vuosisadalla nimitti. Ja Madame Blavatsky sanoo samassa yhteydessä, että St. Germainin ja Cagliostron nimet tulevat puhdistetuiksi 20:nnellä vuosisadalla. Me elämme siis siinä ajassa, jolloin pitää alkaa tämä St. Germainin ja Cagliostron nimien puhdistus. Ja se olisi nyt tietenkin tämänkin esitelmän aihe, vaikka ei ole tarkoitus vain se, että koettaisin jollakin tavoin puhdistaa vanhan, entisen veljen mainetta ja nimeä; minä myös tahtoisin kertoa jotakin ja osoittaa, kuinka meidän ajallamme on paljon oppimista tuolta ajalta, jolloin nämä henkilöt elivät. Ja sentähden on tällainen aihe, kuin Cagliostron työn tutkiminen, sekä kiintoisa että tärkeä meille totuuden etsijöille.

Kun nyt aion puhua Cagliostrosta, lähden toisesta edellytyksestä, kuin mistä historioitsijat ovat aina lähteneet. He lähtevät joistakin ulkonaisista erehdyksistä, väärinkäsityksistä, jotka heidän mielestään ovat tositapahtumia, ja niiden nojalla he arvostelevat henkilöä. Niin on meidän ajallamme arvosteltu Madame Blavatskya, ja hänen aikansa on leimannut hänet petkuttajaksi, ja ystävällisimmät ihmiset sanovat häntä seikkailijaksi. Hän oli seikkailijaluonne, ei hän sille mitään

voinut. Toiset taas sanovat, että hän oli 19:nneen vuosisadan suurin petkuttaja. Mutta Madame Blavatsky pani alulle teosofisen liikkeen, ja onhan satojatuhansia ihmisiä nyt, joille hänen nimensä ei ainoastaan merkitse, että hän ei ole mikään petkuttaja, vaan joille se on erikoisen kallis sentähden, että hän on tehnyt heille suurta hyvää, näyttänyt heille tien totuuden luo. Ja koska Madame Blavatsky on osannut monelle, monelle nykyajan ihmiselle näyttää tien ei ainoastaan totuuden ja Jumalan luo epämääräisessä merkityksessä, vaan tien todelliseen, hyvinkin salaperäiseen tietoon, tien sen veljeskunnan luo, jota nimitämme Valkoiseksi Veljeskunnaksi, silloin hän ei ole voinut olla petkuttaja eikä seikkailija, vaan erikoisen kehittynyt, suurenmoinen sielu, jota ihmiskunta ei ymmärrä. Ihmiskunta ei ole ristiinnaulinnut häntä puulle ja nauloilla, vaan ristiinnaulitsi hänet häpeän, vihan ja panettelun ristille, joka on sielullisempi, mutta luultavasti yhtä vaikea kantaa.

Ja jo tämä, että me teosofeina olemme saaneet kokea Madame Blavatskyn suhteen tällaista, tekee meidät varovaisiksi, jos tahdomme arvostella historiallista henkilöä. Me emme ilman muuta usko, jos historia leimaa St. Germainin ja Cagliostroin petkuttajiksi; me ajattelemme, että siitä on otettava selvää. Ja sentähden me totuuden etsijöinä lähdemme avoimella sydämellä ja mielellä tutkimaan niiden ihmisten elämää.

Madame Blavatsky sanoo yhdessä kirjoituksessaan: "18:nnellä vuosisadalla lähetti Valkoinen Veljeskunta ulos maailmaan semmoisena lähettiläänä, jonka tuli valaista ihmiskuntaa, opettaa ja viedä sitä eteenpäin, Franz Anton Mesmerin. Hän ei ollut jätetty yksin toimimaan maailmassa, vaan kreivi de St. Germain oli se, joka salassa valvoi kaikkea, joka Valkoisen Veljeskunnan puolelta lähetettiin valvomaan asioita ja Mesmerin työtä. Mesmerin avuksi ja kuin hänen työtään jatkamaan lähetettiin Cagliostro." Siis nämä kolme henkilöä, Mesmer, St. Germain ja Cagliostro, kaukana siitä, että olisivat olleet petkuttajia, seikkailijoita, tietäjien ja teosofien kannalta

olivat Valkoisen Veljeskunnan lähetejä maailmassa. Tietysti tämä ei merkitse, että kaikki heistä olisivat olleet ehdottoman täydellisiä olentoja; ei semmoista aikaa ole ollut ihmiskunnan historiassa, että sen keskuuteen ilmestyisi mestariolentoja. Ja vaikka mestariolento ilmestyisi, pukeutuisi hän semmoiseen muotoon, etteivät ihmiset ilman muuta voisi häntä tuntea; hän pukeutuisi semmoiseen persoonallisuuteen, että maailman olisi helppo saada hänet kiinni jostakin, löytää hänessä heikkoja kohtia, jotka tekisivät maailmalle mahdolliseksi vapautua hänestä henkisesti. Ihmiskunta on semmoisessa kriisitilassa henkisen kehityksen suhteen, että ehdottomasti täydelliset olennot eivät voisi sitä niin paljon auttaa, semmoiset olennot, jotka eivät herättäisi muuta kuin ihastusta ja hämmästyä, sillä heistä ihmiset tekisivät itselleen liian suuria auktoriteetteja, jolloin ihmiskunta pysähtyisi älyllisessä kehityksessä, ja älyllinen kehitys on tärkeä tällä hetkellä. Sentähden on ihmisissä saanut ilmestyä tuota suurinta ihastusta ja palvontaa, mutta on myös pantu koetukselle, mihin he oikeastaan luottavat, luottavatko he vain persoonallisuuteen, vai ovatko he ottaneet vastaan opetusta.

Näin Valkoinen Veljeskunta tahtoo kasvattaa ihmiskuntaa. Sentähden Madame Blavatskyinkin, – joka sisäisesti oli niin suuri olento, kehittynyt sielu, että me emme voi sitä sanoa, ei ole aavistustakaan ihmisillä yleensä, kuinka kehittynyt sielu hän oli, eikä ole mitään hyötyä siitä, mitä minä hänestä sanoisin, – hänen persoonallisuutensa oli kuin tarkoituksella tehty semmoiseksi, että ne, jotka eivät saaneet kiinni hänen sisäisestä minästään, aivan kuin tarttuivat persoonallisuuteen ja uskoivat hänestä mitä tahansa. Ja semmoisenkin olennon, kuin oli kreivi de St. Germain 18:nnellä vuosisadalla, josta tosin eivät hänen aikalaisensa päässeet kiinni todellisuudessa, on historia leimannut petkuttajaksi. Hän oli siksi salaperäinen olento, ettei hän koskaan syönyt eikä juonut kenenkään nähden, ei ottanut mitään lahjoja vastaan, vaan aina itse lahjoitti kalliita jalokiviä. Hänen rikkautensa oli yhtä salaperäinen kuin suunnatonkin. Jos hänestä

yritettiin laittaa huhuja, olivat ne siksi keksittyjä, ettei kukaan uskonut niitä. Mutta historia on leimannut hänet seikkailijaksi sentähden, että hän liikkui ympäri maailmassa, hoveissa ja ylhäisissä piireissä; hänellä oli salaisia hommia Ludvig XIV:n kanssa ja hän oli Venäjällä keisarinna Elisabetin hovissa. Hänen viisaudestaan ja kyvyistään on kummallisia ja salaperäistä kertomuksia, mutta kukaan ei voinut sanoa mitään pahaa, eikä hän suuriin joukkoihin niin paljon vaikuttanutkaan, kun hän pysyi itse aina salassa. Hän oli niin täydellinen, ettei hän voinut liikkua tavallisten ihmisten kesken. – Sitä vastoin Mesmer oli tavallinen ihminen. Hän oli lääkäri, hänessä oli suggeroiva voima; hän saattoi parantaa ihmisiä; mutta muuten hän oli rehellinen ihminen. – Cagliostro taas oli semmoinen, joka liikkui ihmisten kesken ja saavutti tavatonta mainetta ja suurta palvontaa ihmisten puolelta, sillä hän paransi ihmisiä; kaikki köyhät olivat hänen ystäviään, kaikkia hän rakasti. Mutta sitten hänestä kerrotaan kaikenlaista epäedullista varsinkin sen jälkeen, kun hän sekaantui tuohon kuuluisaan kuningattaren kaulakoristejuttuun ja joutui istumaan kuusi kuukautta Bastiljissa. Hän oli ihminen, joka nousi kuin aallon harjalle ja laskeutui taas pohjalle ja menetti ihmisten suosion. Madame Blavatsky sanoikin hänestä, että hän erehtyi jostakin asiasta.

Meidän pitää nyt tutkia tätä salaperäistä ja merkillistä henkilöä, kreivi Alessandro Cagliostroa. Sitä varten meidän täytyy ensin kysyä: miksi sanottiin, että hänen oikea nimensä oli Joseph Balsamo eikä Cagliostro? Hän ei käyttänyt esiintyessään Euroopassa tuona kuuluisana olentona muuta nimeä kuin Cagliostro – ehkä saattoi hän joskus esiintyä kreivi Pellegrininä, mutta oli yleinen tapa, että ylhäiset henkilöt käyttivät matkustaessaan toista nimeä, mutta eivät korkeampaa arvoa, kuin mitä heillä oli. Kuninkailla oli vapaus käyttää mitä arvonimeä tahansa. Kreivi de St. Germain oli esimerkiksi kuninkaallista sukua; hän oli prinssi, mutta hän käytti kreivi-nimeä, sillä hänellä oli Italiassa maatila, jonka nimi oli – – –. Kuninkaille hän paljasti

itsensä, sentähden hänet otettiin aina kaikissa hoveissa vastaan, kun hän oli heidän veroisensa.

Kreivi Cagliostroa on aina sekoitettu Joseph Balsamoon, mutta häntä ei voida syyttää siitä, että hän oli ottanut kreivin arvon, vaikka aina sanotaan, että Joseph Balsamo oli sivistymätön olento, joka oli syntynyt Sisiliassa, sillä on huomattava, että tämäkin Joseph Balsamo oli korkeaa aatelissukua. Hän syntyi Palermossa 1743, ja tämä suku oli italialaista kreivillistä sukua, yksi suvun jäsenistä oli markiisi, joka on korkeampi arvo kuin kreivi, joten siis, jos Cagliostro olisi ollut Joseph Balsamo, olisi hänellä ollut täysi oikeus käyttää kreivillistä arvonimeä.

Nyt on eräs asia, joka tekee historiallisesti tämän asian monimutkaiseksi. Joseph Balsamolla oli setä, jonka nimi oli Cagliostro. Jos nyt kreivi Cagliostro oli toinen henkilö kuin Balsamo, niin meillä on tuo sangen merkillinen yhteensattuma, että Balsamon suvussa oli Cagliostro, jolloin Joseph Balsamolla olisi ollut juridinen oikeus käyttää Cagliostro-nimeä. Sentähden emme saa niin suuresti ihmetellä, että historioitsijat ovat sekoittaneet yhteen nämä henkilöt. Alku tähän yhteensekoittamiseen tapahtui Lontoossa kaulakoristejutun jälkeen, kun Cagliostro oli mennyt sinne. Siellä oli eräs sanomalehtimies, joka syystä tai toisesta oli hirmuisen vihainen Cagliostrolle, ja hän keksi tämän jutun – ainakin hän ensimmäisenä toi sen esille. Hän oli myös tuttu kreivitär La Motten kanssa, joka oli varsinainen syyllinen. Tämä sanomalehtimies paljasti Cagliostron ja näytti, että hän oli seikkailija, sillä muutamia vuosia tämän kaulakoristejutun jälkeen oli Ranskassa esiintynyt Joseph Balsamo, joka käytti Cagliostro-nimeä. Hän oli seikkailija ja petkuttaja ja hänellä oli vaimo, nimeltä Lorenza Feliciani. Tämä rouva oli seikkailuissa rikkaiden miesten kanssa ja otti heiltä paljon lahjoja. Tämä sanomalehtimies paljasti sitten sen, että Cagliostro oli tuo Balsamo. Ja merkillinen yhteensattuma oli se, että Cagliostron rouvalla oli sama sukunimi kuin Balsamon rouvalla, sillä Cagliostron rouvan nimi oli Serafina Feliciani. Jos sanomme, että

nämä ovat eri henkilöitä, niin meidän täytyy tunnustaa, että on aivan kuin tahallisesti järjestetty salaperäiseltä taholta, että yhteensekaantuminen käy helposti. Cagliostro'n mennyttä elämää ei ollenkaan tunneta muuta kuin, mitä hän itse kertoo Bastiljissa ollessaan Ranskan parlamentin edessä ja myös Roomassa inkvisition edessä. Kuinka erinomainen keksintö sanoa siis, että hänen mennyt elämänsä oli juuri tuon Balsamon elämä, sillä Balsamon suvussa oli Cagliostro-nimi, ja hänen vaimonsa nimi oli sama kuin Balsamon vaimon.

Jos Cagliostro ja Balsamo eivät olisi eri henkilöitä, vaan sama, silloin meidän täytyisi okkultisesti ajatella tämän tapaista: Joseph Balsamolla oli – tämä on oletamus – nähtävästi hyvin merkillisiä psyykkisiä kykyjä, hänellä oli semmoinen hermo-organismi, että hän oli selvänäköinen, mediumi ym. Ja koska hänellä oli tämmöiset synnynnäiset kyvyt, saattoi joku toinen olento ottaa hänen ruumiinsa myöhemmin, joku toinen, korkeampi sielu, ja käyttää sitä sitten ja esiintyä aivan toisena ihmisenä. Tämä olisi ainoa hypoteesi, joka okkultis-teoreettiselta kannalta olisi mahdollinen. Madame Blavatskystahan on muuten väitetty samantapaista, hän otti osaa nuoruudessaan Garibaldin sotaretkeen Italiassa. Hän oli niin merkillinen nainen, että innostui Italian vapauttamiseen ja meni Garibaldin luo ja sanoi hänelle: ”minä tahdon taistella sinun riveissäsi.” Hän oli pukeutunut miehen pukuun. Garibaldi sai sitten ehkä tietää, että hän oli nainen, mutta huomasi, ettei hän ollut tavallinen nainen. Ja Madame Blavatsky taisteli hänen sotajoukossaan ja otti osaa Mentanan taisteluun, jossa haavoittui ja melkein kuoli, mutta virkosi eloon. Nyt ovat jotkut sanoneet, että kun Madame Blavatsky silloin kuoli, niin eräs Veli otti hänen ruumiinsa käytettäväkseen, koska se oli vallan erinomainen psyykkisten kykyjen puolesta. Omasta puolestani en ajattele niin, vaan että hän oli syntymästään saakka se henkilö, mikä oli. Ei siinä tarvinnut tapahtua sielun vaihdosta. Sentähden en ole myöskään oikein taipuvainen tuohon teoriaan, okkultiseen oletukseen,

että Cagliostro olisi kehittyneempi sielu, joka olisi ottanut asuntonsa Balsamon ruumiiseen, joka silloin, kun Balsamo jostakin syystä kuoli, olisi joutunut hänen käytettäväkseen. Tämä hypoteesi on sentähden tullut vaikeaksi, että Balsamo oli todellinen seikkailija, joka koko lailla rumasti esiintyi Euroopassa. Sentähden minusta tuntuu, että korkeamman sielun olisi ollut vaikea ottaa hänen ruumistaan, kun ei ole edes voitu todistaa, että hänellä olisi ollut merkillisiä kykyjä. Ei silti ole mahdotonta, etteikö hän olisi ollut parempi ihminen kuin mitä historia on tunnustanut. Minusta on kuitenkin luonnollisempaa ajatella, että kreivi Cagliostro on toinen henkilö jo siitä syystä, että historiallisten tietojen ja muistiinpanojen mukaan Balsamo oli mustaverinen ja mustasilmäinen, pieni, laiha sisilialainen, jolla oli suuri, melkein juutalainen nenä. Hänestä ei minun tietääkseni ole mitään kuvia, mutta häntä kuvataan sillä tavalla. Sitä vastoin kreivi Cagliostrosta on kuinka paljon kuvia tahansa; häntä yhtämittaa maalattiin, ja ranskalainen kuvanveistäjä teki hänestä kuvan. Hän oli niin tunnettu henkilö, että maalarit innostuivat kiinnittämään hänen kuvansa kankaaseen. Niistä kuvista näkee selvästi, että hän oli verraten lihava ihminen, ei kuitenkaan liikaa, sillä hänhän oli vasta 30–40 ikäinen; hänen kasvonsa olivat kauniit, eikä hänen nenänsä ollut kovin käyrä, eivätkä silmät mustat ja pienet. Cagliostro oli aivan meikäläisen ihmisen näköinen, yhtä hyvin pohjoismaalaisen kuin etelämaalaisen näköinen, ja hänen silmänsä olivat erikoisen kauniit ja ilmeikkäät. Hänen suunsa, otsansa, kaikki osoittaa, että hän oli ihmisten jaloimpia. Siis ei yhtään piirrettä, joka olisi samanlainen, kuin ne sanalliset kuvaukset, mitkä meillä on Balsamosta. Näin ollen minusta tuntuu melkein hassunkuriselta yhdistää nämä kaksi olentoa.

Mistä Cagliostro sai nimensä, millä oikeudella hän käytti kreivi Cagliostron nimeä ja kreivi Pellegrinin nimeä ym.? Hän sanoi itse heti – ollessaan Bastiljin kuulustelussa, kun tuomari häneltä kysyi: ”kuka te olette?” – ”jalo matkustaja” tai

"jalosukuinen matkustaja". Toiset, jotka siinä kuulustelussa esiintyivät, kuten kreivitär La Motte ja muut, vastatessaan olivat pelästyneitä, eikä heidän äänensä oikein kuulunut. Ja puolustuskirjoituksessaan, minkä kreivi Cagliostro kirjoitti, kertoi hän: "Olen syntynyt Medinassa v. 1749, mutta kuka minun isäni oli, en tiedä. Minulla ei ole muuta muistoa lapsuudestani ja nuoruudestani, kuin että minulla oli vallan merkillinen opettaja, nimeltä Althotas, vanha viisas tietäjä, joka oli minun ainainen kumppanini. Vallan nuorena minä jouduin Maltan saarelle ja Maltan ritarien joukkoon, jossa heidän päämiehensä oli hyvin ystävällinen minulle. Ja kerran Arabiassa jouduin ylhäisen ruhtinaan luo, joka sulki minut hyvin hellästi syliinsä ja minä tunsin outoa vavistusta. Althotas on viitannut siihen, että olen ruhtinaan poika. Minulla on täysi oikeus käyttää kreivin nimitystä ja aatelisarvoa. Ja miksi on minulla nimi Cagliostro? Olen ottanut tai saanut sen nimen, mutta se on kuin symbolinen nimi." Ja todellakin, jos ajattelee, miten se on italiankielessä voinut syntyä, niin sen saa merkitsemään jotakin.

Jos jaamme Cagliostro-nimen kahteen italialaiseen sanaan, niin saamme lopusta sanan "ostro", joka merkitsee etelätuuli. Mitä sitten voi "cagli" tai "caglio" olla? On olemassa italiankielinen sana, joka nykyaikaisessa italiankielessä kirjoitetaan "calio" ja merkitsee aurinkoinen seutu. Tuo sana muistuttaa italialaista sanaa *caldo* ja ranskalaista *chaud*, joka merkitsee lämmin. Jos siis luemme nuo sanat yhteen, niin saamme symbolisen ja hyvin kuvaavan nimen, nimittäin "lämpimästä, aurinkoisesta seudusta puhaltaa etelätuuli". Ja sehän on hyvin sopiva ja symbolinen nimi semmoiselle kuin Cagliostro, joka ihastutti ihmisiä, jonka voima oli kuin aurinkoisen tuulen, joka paransi ihmisiä, teki heidän sielunsa ja ruumiinsa terveeksi. Ja jos hänen ystävänsä Althotas tai Maltan ritarien päällikkö olisi antanut hänelle sen nimen, niin oli se hyvin keksitty ja erittäin sopiva hänelle. Näin Cagliostro itse kirjoitti nimensä. Ranskan parlamentin kirjastossa on tuon kaulakoristejutun pöytäkirjat, joissa on tuo nimikirjoitus "le

comte de Cagliostro". Ei tiedetä, löytyykö missään muualla sitä nimikirjoitusta.

Sentähden mielestäni voi pitää aivan selvänä, että Cagliostro oli toinen olento kuin Joseph Balsamo. Tällä vuosisadalla on jo vähän yritetty puhdistaa hänen mainettaan sekä Ranskassa että Englannissa. Ranskassa eräs tohtori kirjoitti huomattavan kirjan ja samoin Englannissa eräs kirjailija ja molemmat he puolustivat Cagliostroa. Tuo englantilainen kirjailija on sillä kannalla, että Cagliostro on aivan toinen henkilö kuin Balsamo, ja hänen perustelunsa ovat täydellisesti historiallisia. Ja kaikista suurin kirjallinen auktoriteetti Englannissa kaikilla tällaisilla okkultisilla, teosofisilla ja vapaamuurari-aloilla, mr. — — —, joka on kirjoittanut paljon kirjoja vapaamuurariudesta, ilmaisee ilonsa siitä, että on ilmestynyt kirjailijoita, jotka puolustavat Cagliostroa. Itse hän ei vielä ole niin paljon tutkinut tätä asiaa. Tuo ranskalainen tohtori taas ei ole aivan varma siitä, onko Cagliostro eri henkilö kuin Balsamo, mutta hän on taipuvainen uskomaan niin.

Nyt on sitten vielä huomattava eräs kohta Cagliostron elämässä. Mehän tiedämme, että hän matkusti hyvin paljon Euroopassa parantaen ihmisiä. Sitten hän v. 1776 tai -77 tuli Lontoossa vapaamuurariksi, ja sen perästä hänen työnsä alkoi kuin uudella tavalla. Siitä työstä minä tahdon kertoa ensi sunnuntaina. Se on äärettömän kiintoisa. Mutta tahdon vielä muutamalla sanalla mainita Cagliostron elämänvaiheista. Me tiedämme, että hän lopulta meni Roomaan, sillä hänen rouvansa oli italialainen ja tahtoi nähdä isänmaataan. Siellä Cagliostro perusti vapaamuurarilooshin. Tämä oli aivan pyhän paavin ja inkvisition vieressä, ja se oli liian suuri loukkaus, sillä paavi oli kironnut vapaamuurarit. Ja niin Cagliostro vangittiin joulukuussa 1791 ja vietiin San Leonen linnaan. Sitten tuli tuo hyvin kuuluisa tutkinto, jossa Cagliostro kertoo paljon itsestään. Tämän tutkinnon pöytäkirjat ovat jäljellä, mutta minkälaisina ne ovat, sitä ei voi tietää. Pyhät isät inkvisitiassa tahtoivat esittää kaikki

asiat epäedullisiksi Cagliostrolle ja kirkon suureksi kunniaksi. Tämä oikeudenkäynti loppui siihen, että tuomarit lausivat kuolemantuomion, sillä Cagliostro oli jumalanpilkkaja yms.

Madame Blavatsky eräässä kohdassa ohimennen mainitsee, että silloin, kun Cagliostron kuolemantuomio oli päätetty, yht'äkkiä eräs arvokkaan näköinen muukalainen tuli sisään Vatikaaniin paavin luo. Kamariherra, joka oli ovella, sanoi, ettei Hänen Pyhyytensä ota vastaan, ellei ole edeltäpäin sovittu, mutta silloin tämä muukalainen lausui yhden ainoan sanan, ja kamariherra avasi heti oven ja päästi hänet paavin luo. Kymmenen minuutin keskustelun jälkeen paavi lähetti sanan, että inkvisition on muutettava Cagliostron kuolemantuomio elinkautiseksi vankeudeksi. Nyt kertoo historia, että Cagliostro sai v. 1795 halvauksen San Leonen linnassa, kuoli ja haudattiin. Mutta on toisenlaisiakin kertomuksia, esimerkiksi sellainen, että kun Ranskassa oli ollut vallankumous ja Napoleonin sotilaat tulivat Roomaan, silloin he tulivat San Leonen linnaan vapauttamaan Cagliostroa, jonka he hyvin muistivat, sillä hän oli ennustanut vallankumousta. Täällä heille sanottiin, että Cagliostro oli kuollut, mutta he panivat merkille, että pyhät isät ja kaikki muut olivat hyvin hämmästyneitä, aivan kuin itse eivät olisi sitä uskoneet. Ja vankilan vartijain ja pappien kesken olikin toisenlainen kertomus, nimittäin että oli haudattu aivan toinen henkilö. Joku pappi oli tullut Cagliostron luo kerran, ja kun vanginvartija hetken poissa oltuaan oli tullut koppiin takaisin, oli siellä vain pappi, ja Cagliostro oli paennut. Tuo pappi oli sairas ja kuoli pian. Madame Blavatsky viittaa siihen seikkaan, että Cagliostro pakeni, mutta ei meidän tarvitse ajatella, että toinen henkilö olisi antanut henkensä Cagliostron puolesta, vaan että hänellä oli auttajia, jotka päästivät hänet pakenemaan. Hän läksi sitten pois Italiasta ja liikkui Venäjällä, ja 19:nneen vuosisadan alussa hän oli hyvin paljon Madame Blavatskyn isoisän ja isän kodissa. Madame Blavatsky sanoo, että hänen isoisänsä tai joku muu sukulainen kertoo, että kun Cagliostro oli siellä vanhana

miehenä, niin tapahtui, että kun joku siellä kerran sairastui keskellä talvea ja lääkäri sanoi, että ainoastaan tuoreet mansikat voivat tehdä hänet terveeksi, niin Cagliostro kaikkien suureksi ihmeeksi otti ilmasta tuoreita mansikoita, ja sairas parani. Ja minun mielestäni Madame Blavatskyn kertomukset merkitsevät paljon enemmän kuin historialliset asiakirjat, sillä ne ovat erittäin paikkansa pitäviä, kuten monet jo myöntävät.

---

* * *